

MELDING OM VIRKSOMHETEN I STATISTISK SENTRALBYRÅ I 1970

1. Innledning

Statistisk Sentralbyrå fikk fra 1970 bevilget 9 nye saksbehandler- og assistentstillinger til videre utvikling av personmodeller, til utbygging av regnskapsstatistikken for næringsdrivende, til styrking av det systemtekniske beredskap for utnyttning av numeriske modeller og til utbygging av regionalstatistikk. Videre ble 22 engagementer ved Byråets intervjuorganisasjon fast organisert. I alt hadde Byrået i 1970 bevilgning til 409 fast organiserte stillinger. I tillegg til disse stillinger fikk Byrået prolongert 3 helårsengasjementer for etablering av sykdomsstatistikk og opprettet 2 nye helårsengasjementer til strukturundersøkelser for bygge- og anleggsvirksomhet.

I tallene ovenfor er medregnet personalet ved Byråets gruppe for dataoverføring i Kongsvinger som ved utgangen av året bestod av 47 funksjonærer.

I forbindelse med Folketellingen 1970 ble det opprettet midlertidige avdelingskontorer i Trondheim, Stavanger, Hamar og Brumunddal.

Byrået arbeider kontinuerlig med å forenkle manuelle og maskinelle arbeidsrutiner m.m. både når det gjelder statistikkproduksjonen og administrative rutiner. I 1970 ble det blant annet tatt i bruk en ny teknikk for dataoverføring ved bearbeidingen av Jordbrukstelingen 1969. Opplysningene på skjemaene ble overført til magnetbånd via summeringsmaskiner og optisk lesing.

I 1970 deltok 17 funksjonærer på Byråets introduksjonskurs for nye akademikere, 96 funksjonærer på introduksjonskurset for nye assistenter (kurs I) og 31 funksjonærer på de obligatoriske opplæringskurs etter 1 års tjeneste (kurs II). Videre tok 7 funksjonærer eksamen våren 1970 ved det frivillige utdanningskurs for fullmektiger og assistenter (kurs III). 10 funksjonærer begynte på kurset som startet høsten 1970. Det ble i 1970 også holdt et innføringskurs i drift og operativsystem ved Byråets EDB-anlegg, og et kurs i økonometri ble påbegynt. På disse kurs deltok henholdsvis 7 og 10 funksjonærer. I alt 16 funksjonærer deltok på forskjellige kurs utenfor Byrået i programmering for og bruk av EDB-maskiner.

I serien Norges offisielle statistikk sendte Byrået i 1970 ut 80 publikasjoner med i alt 6 333 sider. Av disse publikasjonene var 12 i boktrykk og 68 trykt i offset. I serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå ble det trykt ferdig 7 hefter med i alt 278 sider. Byrået gjorde ferdig i manuskript 84 publikasjoner.

Det ble trykt 6 rapporter (i alt 320 sider) med tall fra undersøkelser utført ved Byråets kontor for intervjuundersøkelser.

I hver av seriene Statistisk månedshefte og Månedsstatistikk over utenrikshandelen ble det som tidligere sendt ut 12 hefter, i alt 1 698 sider. Det ble offentliggjort 556 meldinger i serien Statistisk ukehefte og 362 pressemeldinger i serien Aktuell statistikk.

Byråets bibliotek ble i 1970 besøkt av 3 289 personer. Det ble utført 8 601 referanser og ekspedisjoner og 8 491 utlån.

2. Befolknings-, arbeidskraft- og helsestatistikk

Folketellingen 1970 ble gjennomført med 1. november som tellingsdato. Det ble lagt ned mye arbeid i å informere oppgavegiverne om tellingen. I tilknytning til instruksjonsmøter for tellingslederne og representanter fra folkeregistrene som ble arrangert rundt i landet, ble det holdt i alt 25 pressekonferanser. Informasjonsvirksomheten ble sterkt intensivert i siste halvdel av oktober med 4 programinnslag i radio, ett innslag i fjernsynet, TV-plakater, avisannonser, pressekonferanse i Byrået og ellers en rekke avisintervjuer. Denne opplysningsvirksomheten hadde stor gjennomslagskraft og synes å ha skapt en velvillig innstilling til tellingen. Arbeidet med oppgaveinnhenting gikk stort sett greit, og det var få som nektet å gi oppgave.

I samarbeid med Helsedirektoratet gjennomførte Byrået en telling av pasienter/forpleidde ved alle landets helseinstitusjoner/aldershjem pr. 1. oktober 1970. På utskrivningstidspunktet eller senest pr. 31. desember ble det dessuten gitt opplysning om årsaken til oppholdet i form av diagnoser.

Det ble i 1970 hentet inn visse opplysninger fra alle med medisinsk embetseksamen bosatt i Norge som grunnlag for å opprette et sentralt legeregister.

3. Sosial-, retts- og undervisningsstatistikk

Som ledd i utbyggingen av undervisningsstatistikken ble det utarbeidd en standard for utdanningsgruppering og opprettet registre over utdanningsinstitusjoner og utdanningsaktiviteter. Den videre utbygging av statistikken tar i første rekke sikte på å registrere alle som avslutter en utdanning. I 1970 offentliggjorde Byrået artianerstatistikken for 1968 utarbeidd etter dette opplegget. I samarbeid med Gymnasrådet utarbeidde Byrået også publikasjonen Artianere 1968, en systematisk foretegnelse over personer, identifisert ved navn og fødselsnummer, som det året fullførte examen artium eller økonomisk gymnas.

Det ble gjort forarbeider for innføring av fødselsnummer i sosialhjelpstatistikken, reaksjonsstatistikken og i deler av undervisningsstatistikken. En tilbakefallsundersøkelse for straffbare i 1962 ble påbegynt.

Sosialstatistikken ble betydelig framskyndet i løpet av 1970, og et rådgivende utvalg for sosialstatistikk ble utnevnt.

4. Annen personstatistikk

Fra Stortingsvalget 1969 ble det sendt ut 2 publikasjoner som i forhold til tidligere stortingsvalg representerer noe helt nytt.

Den ene publikasjonen, der grunnmaterialet er de avkryssede manntallslistene brukt på valgtinget, inneholder bl.a. tabeller som for den enkelte kommune viser hjemmesitterfrekvenser etter kjønn og alder.

Den andre publikasjonen bygger for det meste på materiale hentet inn gjennom intervjuing av ca. 3 000 stemmeberettigede. Publikasjonen har tabeller som kartlegger partipreferanser i kombinasjon med kjennemerker som kjønn, alder, inntekt, utdanning etc., og viser sammenhengen mellom stemmegiing i 1965 og 1969.

5. Næringsstatistikk

I løpet av 1970 ble det sendt ut 30 meldinger i Aktuell statistikk som inneholdt resultater fra Jordbrukstellingen 1969. På grunnlag av materialet fra tellingen er det satt i gang arbeid med å opprette et bruksregister.

Det ble sendt ut 2 publikasjoner fra Skogbrukstelingen 1967. Arbeidet med forberedelse av Fiskeritellingen 1971 fortsatte.

Det ble i 1970 gjennomført en undersøkelse over bøndernes formue og gjeld pr. 31. desember 1968.

Regnskapsstatistikken for industriaksjeselskaper er nå kommet inn i fast rutine, og det ble i 1970 offentliggjort to årganger av publikasjonen.

Det ble satt i gang en ny årlig statistikk over innkjøpene fordelt på varegrupper for detaljhandel.

Beregningsgrunnlaget for detaljomsetningsindeksen falt bort ved overgangen til merverdiavgiftssystemet. Til erstatning for omsetningsoppgavene fra skatteinspektørene ble det fra januar 1970 innhentet oppgaver direkte fra et utvalg av bedrifter.

6. Annen økonomisk statistikk

Konsumprisindeksen ble fra 2. halvår 1970 framskyndet med ytterligere 2 dager slik at den nå i alminnelighet publiseres den 10. i hver måned.

Resultatene fra lønnstillingen for statens tjenestemenn pr. 1. mars 1969 ble offentliggjort i 1970. Det ble utarbeidd planer for en ny lønnstilling for arbeidere i bergverk og industri som skal gjennomføres i 1971.

Planleggingen av en ny inntekts- og formuesstatistikk basert på skattelikningsmaterialet for 1970 ble påbegynt.

7. Nasjonalregnskap

Arbeidet med revisjon og utbygging av nasjonalregnskapet etter retningslinjene i FN's nye internasjonale standard fortsatte etter en timeplan som betyr at reviderte tall vil kunne legges fram første gang våren 1972. Det ble arbeidd med omregninger av tallene for investeringer, offentlige utgifter og utenriksregnskap etter nye definisjoner, revisjonsberegninger av tallene for privat konsum på grunnlag av forbruksundersøkelsen 1967, og oppstilling av et utvidet og integrert inntekts- og formuesregnskap og revisjonsberegninger for bergverk og industri med støtte bl.a. i den nye regnskapsstatistikken.

Løpende nasjonalregnskap på kvartals- og årsbasis ble beregnet som vanlig, men beregningsrutinene måtte legges om av hensyn til merverdiavgiften og ble samtidig tilpasset retningslinjene i FN's nye standard. Dette førte til at det foreløpige nasjonalregnskap for 1970 ble om lag en måned forsinket.

Arbeidet med et regionalt nasjonalregnskap for ett enkelt år (1965) ble avsluttet. Resultatene forelå ferdig trykt i april 1971.

8. Økonomisk analyse og forskning

På feltet økonomisk analyse og forskning ble det i 1970 gitt høy prioritet til skatteforskningen. Skatteforskningsgruppens arbeid var også siste år noe preget av skatteomleggingen, og beregnings- og analysearbeid for Finansdepartementet og Stortinget la som vanlig beslag på en stor del av ressursene. Arbeidet med å utvikle og forbedre numeriske modeller til bruk i skatteforskningen hadde likevel god framgang.

Det ble i 1970 arbeidd med tre større prosjekter. Ett av disse tar sikte på å utnytte den detaljerte inntektsstatistikken fra 1967 i et regneprogram beregnet på studier av den direkte skattlegging av personer, særlig av hvordan faktiske eller tenkte endringer i denne, herunder i skattelovens inntektsbegrep, vil ramme ulike typer av skattytere. Første del av dette prosjekt er slutført tidnok til at modellen kan brukes i 1971 i forbindelse med utredningen av lønnskatt. Et annet prosjekt tar sikte på å utnytte bl.a. forbruksundersøkelsen fra 1967 i en tilsvarende modell beregnet på belysning av inntektsvirkningene av avgifts- og subsidiesystemet. Denne modell vil være operativ våren 1971. Et tredje prosjekt tar sikte på å koordinere skattemodellene med den mer generelle modell MODIS; ett av målene for dette prosjekt er å forbedre prognosene for de offentlige skatteinntekter. Disse tre skatteforskningsprosjekter er foreløpig bare dokumentert i interne arbeidsnotater, og det ble ikke sendt ut noen trykte publikasjoner fra skatteforskningsgruppen i 1970. Arbeid med en ny utgave av publikasjonen Aktuelle skattetall pågår, men er litt forsinket i forhold til programmet.

Det ble i 1970 i samsvar med arbeidsprogrammet publisert 9 månedlige konjunkturrapporter. Økonomisk utsyn over året 1970 ble om lag

en måned forsinket på grunn av problemene med det foreløpige nasjonalregnskap for 1970. Kapitlene om priser og inntektsfordeling ble utvidet i forhold til tidligere med nytt materiale som bygde på resultater fra skatteforskningen og Byråets studier av prisproblemene.

Den generelle økonomiske modellen MODIS III ble brukt regelmessig for oppdrag fra Finansdepartementet særlig i forbindelse med nasjonalbudsjett- og statsbudsjettarbeidet, men også til beregninger på lengre sikt (5-7 år). Tallet på beregningsoppdrag har økt, og det er fremmet ønskemål om modifikasjoner i modellens utforming som en av arbeidskraftshensyn dessverre bare i liten grad har kunnet imøtekomme. Den pågående omlegging av nasjonalregnskapet har i overgangsperioden nødvendiggjort en del ekstrainsats for å tilpasse MODIS III til den nye kontoplanen. Noen nytte av det forberedede nasjonalregnskapsoppbygg i modeller for den økonomiske planleggingen vil en først få når både omleggingen av nasjonalregnskapet og arbeidet med en ny modellutgave, MODIS IV, er fullført. En rapport om praktiske erfaringer med bruken av MODIS i den økonomiske planlegging i Norge ble lagt fram på et internasjonalt seminar om matematiske metoder i planleggingen som ble holdt i FN's regi. Rapporten foreligger stensilert i serien Arbeidsnotater.

Arbeidet med MODIS IV er prioritert og pågår etter tidligere planer med hovedvekt på en ny utforming av produksjonsstrukturen i modellen. Arbeidet følger en tempoplan som er avstemt mot tempoplanen for det reviderte nasjonalregnskap, og en enkel versjon av modellen vil være operativ i midten av 1971. I forståelse med Finansdepartementet tar en sikte på at MODIS IV skal brukes i nasjonalbudsjettarbeidet første gang våren 1972 under utarbeidningen av nasjonalbudsjettet for 1973, som blir det første nasjonalbudsjett bygd på reviderte nasjonalregnskapstall. En teknisk beskrivelse av de sentrale deler av MODIS IV er utarbeidd til bruk for den 5. internasjonale konferanse om input-output teknikk. Rapporten er stensilert i serien Arbeidsnotater.

Arbeidet med å utvikle rasjonelle systemer for tallbearbeiding og analyse pågår. Det dataspråkprosjekt som er utført av Norsk Regnesentral etter oppdrag av Finansdepartementet i forståelse med Byrådet, ble fullført i 1970 bortsett fra noe testing og utprøving som vil pågå i første halvår 1971. Det brukerorienterte dataspråk som er utviklet, og som i betydelig grad vil lette så vel arbeidet med utbyggingen som anvendelsen av modeller av MODIS-typen, har fått navnet DATSY (DATA Treatment SYstem). For bruk i Forskningsavdelingen er det utviklet et

tabellprogramsystem for å ordne, ekstrahere og bearbeide data fra avdelingsens stadig økende dataarkiv. Programsystemet ble fullført i 1970 og har fått navnet NATBLES (NASjonalregnskapets Tabeller - Brukerorientert Lagrings- og Ekstraheringsprogram). Dokumentasjon vil foreligge i begynnelsen av 1971.

Pris- og inntektsfordelingsmodellen PRIM I har vært anvendt til analyser til bruk ved inntektsoppgjørene våren 1970. En utførlig beskrivelse og kritisk gransking av modellen ble sendt ut i serien Artikler. Kvaliteten av de prognoser som har vært utarbeidd ved hjelp av PRIM I foran inntektsoppgjørene i 1966 og 1968, er analysert i en rapport som ble lagt fram for Econometric Society's verdenskongress 1970. Denne rapport foreligger stensilert i serien Arbeidsnotater. I løpet av 1970 er arbeid med sikte på eventuelle forbedringer av PRIM I kommet i gang med finansiell støtte av Lønns- og prisdepartementet.

En økonometrisk analyse av produksjonsstrukturen og produktivitetutviklingen i bergverk og industri er fullført. Undersøkelsen bygger på arkiverte individualdata for 660 av de største norske selskaper i disse næringer i årene 1959-1967. En rapport er under trykning i serien SØS.

Den teoretisk-empiriske undersøkelse av stabiliteten i kryssløps-sammenhengene fortsetter. Beregningsarbeidet er avsluttet, og analyse-resultatene er under utskrivning, men prosjektet er en god del forsinket.

Innenfor prosjektet økonomisk vekst ble det i 1970 utført lovende, men ennå ikke avsluttede studier av sammenhengen mellom utviklingen i inntekter, sparing og privat konsum, og det ble tatt opp arbeid med en systematisk overføring av alle sentrale data om den økonomiske vekst i Norge fra 1865 til nå til bånd med sikte på senere publisering. Prosjektet har gått langsommere enn forutsatt. Et mindre arbeid om Konsumets og sparingens langsiktige utvikling er sendt ut i serien Artikler.

Prosjektet utdanningsøkonomi har fortsatt som planlagt med beregninger av befolkningens sammensetning etter fullført utdanning i perioden 1890-1960, og beregninger av tilhørende tall for utdanningskapitalens størrelse er på det nærmeste avsluttet. Arbeid pågår med å passe resultatene inn i en enkel teori for økonomisk vekst.

Det har vært arbeidd med et prosjekt som skal gi som resultat reviderte og mer detaljerte realkapitaltall for Norge, herunder realkapitaltall beregnet etter vurderingsprinsipper som er hensiktsmessige når realkapitalen oppfattes som produksjonsfaktor.